

akcijske postave iz začetka ongovil, da je vera v čudeže tudi denarnega poloma kriva, češ, da so ljudje preveč lahkoverni bili, je dekan Pflügel pokazal tiste, ki so ljudem pogum dajali, ki pa niso duhovniki bili, marveč vladni možje, ki so v zbornici predigovali o čudežih gospodarskega napredka v Avstriji, odkar imajo krmilo v rokah ustavaki. In ker je minister pravosodja g. dekana zasegal, da naj on s svojimi tovarši rajši za to skrbi, da ne bodo ljudje več tako lahkoverni, mu je dekan odvrnil, da prosto ljudstvo, s katerim ima on s svojimi duhovskimi tovarši v cerkvi opraviti, ni bilo opeharjeno na borzi in pri bankah, nego le visoka in najvišja gospôda, toraj bi bil — pravi dekan — g. minister pravosodja prav za prav moral svojemu tovarišu, ministru nauka, naročiti, da se naj po visocih šolah uči, kako da se višji stanovi sleparij varujejo. Slednjič — pravi dekan šaljivo — se je g. minister pravosodja tudi v tem zmotil, ker je hotel njega — dekana — podučevati, kaj da je nja dolžnost, ko spadajo taki poduki po najnovšem c. k. cerkvenem pravu v področje ministra za nauk in bogočastje. — Kar so iskali, so dobili.

Seja 74. Prvosodnik naznani, da je poslanca žl. Agapoviča mrtud na srečadel in je nagloma umrl. Stavljene so bile 3 interpelacije: Dr. Heilsberg-ova, ali ne bi kazalo, znesek za obravnavo v malenkostnih stvarih zvišati na 50. gld.; Čokova zastran železnice s Trbiža in od one strani z Vidma v Pentebo; dr. Rusova do ministra za nauk in bogočastje, kedaj da bo več lukinj v konfesijskih zadevah zadelanih, ker manjka postave, kako vravnati kat. bogoslovne fakultete, kako izobraževati kandidate duhovskega stanja, zastran cerkv. patronstva, uprave pri cerkvenem in župnijskem premoženju in osnovanja farnih srenj. — Vidi se, da hočejo liberalci po vsej sili iz državnega zbora napraviti cerkveni zbor in najvišje sodišče za vse cerkvene zadeve. —

V svojem in svojih tovarišev imenu podpera dr. Klepš predlog, da se staro-katoličanom ali bolje zastarelim katoličanom pravice „verske družbe“ podeli, češ, da so ti odpadniki državi koristni, ker se borijo za svobodo države proti — Prusom? ne, ampak proti stranki — pravih katoličanov, ki častijo v papežu nezmotnega učenika vseh vernikov. Stvar se konfesijskemu odboru v pretres izroči, toraj bomo še enkrat čuli in videli, kako da se — otrobi vežejo.

Potem se je delniška postava za nekoliko §§. naprej porinula, pri §. 206. a) pa zopet običala. Po nasvetu poslanca Gomperca se spremeni §. 192. tako, da se nadglednemu svetu ne zagotovi naravnoč nagrada iz čistega preostanka, ampak v obče le po sklepu občnega zbora po preteklem prvem upravnem letu. — Drugi §§. govorijo o dolžnostih in odgovornosti nadglednih svetovalecev. Pri §. 204. obvelja prememba od poslanca Gomperca nasvetovana, da so namreč

nadgledni svetovalci porok le za škodo, ki izvira iz namišljene ali vnevarne zamude v izvrševanju njih dolžnosti, v tem ko jih je odborov načrt hotel odgovorne storiti sploh za vsako škodo, ki društvo zadene.

Dopisi.

Iz Maribora. Tajčar Mihal Wretzl, „paverski kmet“ in strah Nr. II., je dobil „orden“ za zasluge pri šolstvu. Ni sicer kake knjige za šolo spisal ali novo motovilo za računstvo izumil, da bi zasluge za „šolstvo“ imel; zaslug si je pa vendar pridobil s tem, da je s poslancem g. Brandstetterjem v zvezi na noge spravil novo šolo v Radvanji blizu Maribora, ktera je izključljivo nemška ter ima poglobljen namen, med zarodniki „paverskih kmetov“, Wretzl novih sosedov, nemštvo širiti. In to je res zasluga! Ker se namreč po drugih narodnih šolah in menda tudi v magdalenski predmestni šoli pedagogika vsaj še zaletava v slovenski abecednik, in torej nemškutarjenje vendar kolikor toliko overa, je Wretzl že zdavno sprevidel, da to nič ni, marveč treba za slovenske otroke posebne šole, v kateri pedagogika ednim skokom plane na nemško lojtro, po kateri se mladež v par letih spne do popolne nemške omike. Da je taka odločnost v resnici zasluga, spozna vsak, kdor je tako srečen, da ne ve celó nič o žalostnih uspehih nemških šol za slovensko mladež. Mi torej g. Wretzlenu k prejemu „ordna“ iz srečestitamo, in to tim bolj, ker se dan denešnji zasluge za ljudski blagor tako redko priznavajo in odlikujejo. Ker je Wretzl ob enem pri vsaki volitvi vtepal volilce „paverskega“ stanja med privržence nemškutarskih kandidatov ter tako zopet in opetoma bistveno nemškutarski in liberalni stvari do zmage pomogel, je res poslednji čas bil, da so se na višjem mestu Mihelna Wretzlina spomnili in ga po zasluženju tudi počastili.

Toraj, na mnogaja leta, Mihelnu Wretzl'nu! **Iz Celovca.** († Čast. g. spiritval Karol Dürnwirth.) Gotovo bo mnoge bralce „Gospodarja“ zanimalo zvedeti žalostno vest, da je č. g. Karol Dürnwirth, kn. škof. duh. svetovalec in spiritval v krškem semenišču, dne 11. t. m. umrl. Bil je še le v 46. letu svojega življenja, izgleden duhovnik, v resnici prav vzor kandidatom duhovskega stanja, katerim je bil za duhovskega očeta postavljen. Bolehal je že več let za jetiko, da smo vsi vedeli, da ga prej ali slej zgubimo; pa to nam žalosti ne manjša, ker smo zgubili moža, kakoršnjih je dan denešnji prav malo. Da ne opisujem dalje njegovih zaslug pri vodstvu kandidatov duh. stanja, omenjam le to, da je tudi slovenska domovina v njem zgubila iskrenega prijatelja in marljivega delalca. —

Rojen sicer od nemških roditeljev je pokojni vendar že kot dijak pri rajnem profesorju Janežiču slovenščine tako marljivo se učil, da je

izborna pravilno slovenski pisal in govoril in to posebno rad, ter tako marsiktero slovensko pokveko, ki se materinščine sramuje in jo po mogočnosti zatira, na sramoto stavljaj. Ves vnet za duševni napredek ubogega slov. národa je tudi v odboru društva sv. Mohora neutrudljivo delal in pomagal, da se je lepi namen tega društva tako vspešno dosegal.

Bodi toraj blagemu možu v „Gospodarju“ očitien spominek shranjen!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svetli cesar so se s cesarico dné 11. t. m. nenadoma iz lova v Pardubicah podali bili v Prago. Kakor bi trenil, je bilo mesto razsvetljeno, ko sta se cesar in cesarica med 6. in 7. uri na večer v kraljevi grad Hradčin peljala. Z navdušenimi „slava“ klici je mnogobrojno ljudstvo povsod spremljevalo cesarja in cesarico. Bolj pa ko je česki narod nenadnega kraljevega pohoda v zlati Pragi vesel, bolj kislo se držé ustavaki, zagrizeni nasprotniki Slovanov sploh in še posebno vrlih Čehov, ki nočejo po nobeni ceni plesati po ustavaški piščalki. Do vrha je pa ustavakom in nemčurjem prikipela jeza in osupnjenost, ko so čuli, kar se je ob tej priliki v kraljevi Pragi govorilo. Svetla cesarica se je županu praškemu, g. Huležu, prav srčno zahvalila za sijajni sprejem in posebno še za to, da so bili cesar meseca sept. t. l. tako navdušeno in veličastno na Českem sprejeti, kar je cesarico v daljnih krajih pristrčno razveselilo. Pristavila je visoka gospá, kako močno da ji na Českem in posebno v častiti Pragi ugaja in da upa, skoro se povrne v Prago. — Blizo enako so odgovorili svetli cesar županu, pristavši, da le obžalujejo, da ne morejo zdaj dalje časa v Pragi se muditi, da pa menijo skoro zopet priti in to na dalje časa.

Nad vsem tem obšel je smrten strah vladne kroge in ustavake in to tim bolj, ker tudi druge prikazni naznanjajo velike spremembe v ministerstvu, zaupljivi celó pravijo, da tudi — v notranji sistemi, kar pa še menda tako blizo ni. Trije pglavitni uzroki so, ki pospešujejo konec sedanjemu ministerstvu in gladijo pot — federalizmu. Prvi uzrok je velika gospodarska nezgoda. Takraj in onkraj Litave velik deficit v državnih proračunih, dan na dan večje zastajanje trgovine in obrtnije (na Dunaju je pri nastopu zime naenkrat se dni 1300 delalcev ves zaslužek zgubilo ter mora policija vedno pripravljena biti na silovite dogodke), pri vsem tem pa nikjer pravega zaupanja, povsod stokanje pod velikimi dačnimi bremenii.

Drugi uzrok je razpor med mogočnim ministrom vnanjih zadev, grofom Andrassy-om in med ministroma trgovine in financ. Vsled poto-

vanja cesarjevega v Petrograd na Ruskem povrnolo se je starodavno prijateljstvo med Avstrijo in Rusijo. Nasledek tega je bil, da je ruska vlada z našo v dogovor stopila zastran colne polajšave na rusko-avstrijski meji, ter je dovolila Avstriji toliko haska, kakor nobeni drugi državi. Minister Andrassy podpiral je stvar na vso moč, ker vidi v prijateljstvu z Rusijo velik dobiček ne le za avstrijsko-ogersko trgovino, marveč tudi za magjarsko politiko v podunavskih turskih pokrajinah. Po pol letnem dogovarjanju z rusko vlado je pa naenkrat navstala nevarnost, da se vse razbije, in tega sta kriva omenjena ministra, posebno pa trgovinski, ker tirja od ruske vlade kot pogoj colni pogodbi, da se obveže ob določenem času izdelati železnici do Tomaževa in Novosielice, kder se stikate s progama avstr. železnic. Rusija sicer hoče prikleniti železnici z avstrijskimi, toda siliti se ne da gledé časa. — Andrassy tirja v odločnem pismu do obeh ministerskih tovarišev, da naj odjenjata od pretiranih tirjatev in se zadovoljita s ponudbami ruske vlade. — Najhujše pri tej stvari je, da so se te praske najpred v „N. fr. Pr.“, potem po vseh drugih novinah na veliki zvon obesile. — Tretji uzrok, da se je sedanje ministerstvo zmajalo, je slednjič razžaljenje Poljakov, kar je za vsako vlado nevarno. V odboru za pretresovanje drž. proračuna je namreč s privoljenjem ministra Stremayra in vodje ustavakov, dra. Herbst, z veliko večino sprejeta resolucija proti dež. šolskemu svétu v Galiciji, ki ima pravice, kakor nijeden drugi ne, da samostalno, brez ministerskega vtikanja, upravo šolskih zadev izvršuje. Ne zadovoljneži so se skrili za vlado in ustavake, ki itak samostalnosti v nobeni deželi ne trpijo, in tako je prišlo do resolucije, ki je Poljake razkačila. — Vse to in pa krepko obnašanje česke opozicije pomenja bližnji konec ustavaške glorioje.

Vnanje države. Pri volitvah v drž. zbor na Italijanskem dobila je vlada sicer večino za se, pa voljenih je posebno po Neapolitanskem mnogo avtonomistov, t. j. prijateljev deželne samouprave, ki ne trpi sedanjega centralizma. Ru-dečkarji so tudi zadovoljni, ker so na več krajih zmagali; v Rimu je celó na dveh mestih Garibaldi z ogromno večino zvoljen! — Cerkvi udani katoličani niso šli volit.

Karlisti na Španskem so se pri trdnjavi Irun morali republikancem umakniti, ker je bilo teh veliko več. Na obeh straneh je bilo mnogo ranjenih in mrtvih. Zdj ko so se oddelki kraljeve armade združili, začeli so napadni boj (ofenzivo) proti republikancem. — Kraljev brat Alfonso je bajé na Španskem ostal.

Iz Ruskega prihaja čuden glas, da so zalezli grozno zaroto, segajočo v najvišje kroge, ter je že kakih 3000 ljudi, med njimi mnogo gospá, zaprtih. Nekoliko dvomljiva je pa stvar zato, ker gredó te novice skoz Berolin v angleške liste.